

ASPECTE SOCIO-DEMOGRAFICE ALE TRANZIȚIEI TINERILOR LA VIAȚA DE ADULT ÎN REPUBLICA MOLDOVA¹

Mariana Crișmaru², doctorand, cercetător științific,
INCE, Centrul de Cercetări Demografice, Republica Moldova

DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.2021.15-21>

Abstract. *The paper looks at transition to adulthood breakdown by socio-demographic variables. Major life events, including completion of studies, employment, family formation and parenthood, using data of "Generations and Gender" Survey (2020) are analyzed. The target population for analysis are young people aged 21-35 (N = 1915). Descriptive analysis of data based on young people's status is presented. Logistic regression is used to analyze the determinants that influence young people's access to the labor market as one of the main markers of the transition to adulthood.*

The quantitative analysis of the socio-demographic aspects of the transition to adulthood showed differentiated patterns based on gender and place of residence, which have a significant impact on the occurrence of certain life events. Events related to family formation and parenting practically overlap and occur earlier among young women, with a higher share in rural areas. In the urban areas there is a higher share of young people who have a more extensive educational background. Labor market access is one of the main challenges for young people, especially in rural areas. Logistic regression analysis showed that gender (male), residence (urban) and level of education (high) of young people are the determining factors for the transition from education to work.

Cuvinte-cheie: Tineri, tranziție, educație, angajare, căsătorie, parentalitate.

Clasificarea JEL: J00, I39

Introducere

Tranziția tinerilor la viața de adult este un concept complex, ce semnifică o serie de evenimente importante, implicând finalizarea studiilor, accesarea pe piața muncii, părăsirea casei părintești, întemeierea unui nou cuplu/familie, parentalitate. Aceste evenimente se acumulează și parțial se suprapun, fiind precedate de adoptarea unor noi roluri și modificări de statut, ce determină caracteristicile intrării într-o nouă etapă a vieții și exercită efecte de lungă durată și decisive pentru tot parcursul vieții.

Odată cu schimbările survenite în ultimele decenii în pattern-urile tranziției tinerilor, aceste subiecte au căpătat o relevanță sporită. Studiarea tranziției la viața de adult contribuie la elucidarea diferitor aspecte și tendințe la nivel global și societal (Taylor-Gooby, 2004) (Shildrick, Blackman, & MacDonald, 2009), înțelegerea modului în care schimbările și viața socială complexă au impact asupra vieții tinerilor (Furlong, 2016), evidențierea

¹ Articolul este elaborat în cadrul Programului de Stat (2020-2023) 20.80009.0807.21

"Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației".

² © Mariana Crișmaru©, mariana.crismaru@yahoo.com

dezavantajelor și excluziunii sociale a anumitor categorii de tineri (Unt, Gebel, Bertolini, Deliyanni-Kouimtzi, & D., 2021), ajustarea politicilor de tineret în funcție de noile realități (Walther A. , 2002) (Pislaru, 2019).

Procesul de tranziție al tinerilor în contextul Republicii Moldova este deosebit de complex. Pe lângă provocările și schimbările globale, tinerii se confruntă cu un șir de probleme specifice, exacerbate de situația socioeconomică precară, inconsecvența reformelor în domenii-cheie, ineficiența structurală a pieței muncii – lipsa locurilor de muncă de calitate, menținerea ponderii înalte a ocupațiilor elementare cu salarizare joasă etc.

Prezentul articol are drept scop analiza aspectelor socio-demografice ale tranziției la viața de adult prin prisma principalelor evenimente, precum finalizarea studiilor, căsătoria, parentalitatea și angajarea în câmpul muncii, în baza Studiului "Generații și Gen" (GGs, 2020). Totodată, sunt analizați factorii determinanți ai angajării în câmpul muncii, care este privită drept unul din markerii principali ai tranziției la viața de adult.

Revista literaturii

Un șir de studii s-au axat pe analiza impactului tendințelor globale și schimbărilor sociale asupra vieții tinerilor în general și pattern-urilor de tranziție a tinerilor la viața de adult în special. Cercetările au arătat că tendințele globale și schimbările socioeconomice, precum creșterea inegalității și excluziunii, insecuritatea pe piața muncii, fragilitatea familiei au afectat generațiile tinere într-o măsură mai mare decât categoriile de populație mai în vârstă (Taylor-Gooby, 2004), (Walther & Pohl, 2007), (Unt, Gebel, Bertolini, Deliyanni-Kouimtzi, & D., 2021).

La rândul său, studiile au evidențiat caracterul de „de-standardizare” al acestui proces (Walther & Pohl, 2007), (Elzinga & Liefbroer, 2007), care presupune o varietate din ce în ce mai mare de modele familiale și stiluri de viață, parcursuri educaționale diversificate, tranziții la muncă mai prelungite, variate, instabile și incerte (Walther A. , 2007). S-a produs trecerea de la ”biografia standard”, caracterizată prin traiectorii liniare, la traiectorii caracterizate prin individualizare, atunci când adulții tineri trebuie să ia mai multe decizii pe cont propriu și sunt responsabili personal pentru aceste decizii. Totodată, aceste pattern-uri tot mai des sunt reversibile din cauza șomajului, divorțului, schimbării forțate a locului de trai etc., numită tranziția ”yo-yo” (Biggart & Walther, 2006).

La fel, studiile realizate în Republica Moldova arată că tinerii se confruntă cu numeroase probleme și provocări. Cele mai multe cercetări realizate în țara noastră, care s-au axat pe tranziția de la școală la muncă, au evidențiat diverși factori atât individuali, cât și sistemici care afectează tranziția tinerilor de la școală la muncă (Ganta & Shamchiyeva, 2016), (Buciuceanu-Vrabie & Gagauz, 2017): locuri de muncă (calificate) limitate și de slabă calitate, salarii mici, informalitate; fluxuri de emigrare continuă, dependență de remitențe; discrepanțe regionale și rural/urban; decalaj de gen

în privința accesului și calității ocupării; discrepanțe dintre nivelul de competențe și cerințele de pe piața muncii.

Studiile care s-au axat pe studierea specificului tranziției fertilității în Republicii Moldova au constatat un proces de amânare a nașterilor spre vârstele mai mature, profilul fertilității având un caracter intermediar – de trecere de la modelul timpuriu la modelul tardiv (Grigoraș, 2018).

Metodologie/ Date și metode

În vederea analizei principalelor evenimente ale tranziției tinerilor la viața de adult au fost utilizate datele Studiului "Generații și Gen" (GGS, 2020). Este utilizată definiția sociologică, care relevă că persoanele pot fi considerate adulte atunci când se întrețin singure ori și-au ales o carieră, și-au întemeiat o familie ori au legat un parteneriat important, au devenit părinți. Tranziția este privită ca un proces complex, care le permite tinerilor să devină parte a structurii sociale și face posibilă schimbarea generațională, actualizarea normelor sociale și a pattern-urilor comportamentale.

Grupul-țintă pentru analiză l-au constituit persoanele tinere cu vârsta cuprinsă între 21 și 35 de ani (N=1915). A fost selectată această categorie de vârstă pentru a elucida mai bine situația tinerilor care au finalizat învățământul obligatoriu și urmau să finalizeze procesul de tranziție de la școală la muncă. Evenimentele analizate sunt: finalizarea studiilor; accederea pe piața muncii; întemeierea unei familii; parentalitate. Este utilizată analiza descriptivă a datelor în baza statutului tinerilor, urmând analiza inferențială în baza modelelor de regresie. Pentru analiza factorilor determinanți care influențează accederea tinerilor pe piața muncii este utilizată regresia logistică, care modelează relația dintre mai multe variabile independente și o variabilă dependentă dihotomică. Regresia logistică se estimează pe probabilitatea maximă, transformând variabila dependentă într-o variabilă logit – logaritmul natural al șansei ca evenimentul să apară sau nu.

Rezultate și discuții

În tabelul de mai jos sunt prezentate caracteristicile generale socio-demografice ale respondenților care au fost utilizate în analiza tranziției tinerilor la viața de adult.

Tabelul 1. Datele socio-demografice ale respondenților GGS, 21-35 de ani (N=1915)

		Nr	%
Sex	Femei	1221	63.8
	Bărbați	694	36.2
Mediu de reședință	Rural	1073	56.0
	Urban	842	44.0
Vârsta	21-25 ani	474	24.8
	26-30 ani	620	32.4

	31-35 ani	821	42.9
Nivel de educație	Gimnaziale și mai jos (scăzut)	581	30.3
	Generale, profesionale (mediu)	860	44.9
	Universitare și postuniversitare (înalt)	473	24.7

Sursa: Datele Studiului "Generații și Gen" (GGS, 2020).

După cum a fost menționat, perioada de tranziție a tinerilor la viața de adult este tot mai diferită și tot mai dificil de traversat astăzi comparativ cu cea de acum câteva decenii. În prezent, tinerii petrec mai mult timp în educație, o proporție mai mare acced la învățământul superior, participă la noi forme de angajare, care anterior nu existau.

În ceea ce privește parcursul educațional, datele GGS arată că marea majoritate a persoanelor tinere finalizează studiile până la vârsta de 24 de ani. Astfel, dacă la 21 de ani circa 1/3 din tinerii de vârsta respectivă erau încadrați în procesul de studii, ulterior, ponderea celor care studiază scade, iar începând cu vârsta de 24 de ani acest indicator se apropie de valoarea zero. Datele arată că circa 25% din tinerii de 21-35 de ani au atins nivelul superior de studii (fig. 1).

Evenimentele ce țin de întemeierea unei familii și parentalitate practic se suprapun, iar ponderea se amplifică odată cu înaintarea în vârstă a tinerilor. În analiză sunt incluse persoanele care au indicat că la momentul desfășurării studiului erau căsătorite legal. Dacă la vârsta de 21 de ani în jur de 40% din tineri erau căsătoriți și aveau copii, atunci către vârsta de 35 de ani mai mult de 80% din tinerii de vârsta respectivă aveau statutul de căsătorit/ă și părinte (fig. 1).

Totodată, circa 7% din totalul persoanelor de 21-35 de ani incluse în eșantion formează un cuplu și locuiesc împreună fără a fi oficializată o căsătorie. Pe de altă parte, 18% din participanții la studiu au indicat că au locuit anterior împreună cu cineva în calitate de cuplu sau au fost căsătoriți anterior.

Unul din cele mai importante evenimente care marchează tranziția tinerilor la vârsta de adult este accederea pe piața muncii, dar care înregistrează cele mai joase valori. Aceste date sunt confirmate și de un șir de studii privind situația tinerilor pe piața muncii și care arată un număr tot mai mare de tineri dezavantajați (Crismaru, Gagauz, & Buciuceanu-Vrabie, 2018), (Buciuceanu-Vrabie & Gagauz, 2017).

Potrivit datelor studiului, la vârsta de 21 de ani erau încadrați în câmpul muncii circa 37% din totalul tinerilor de vârsta respectivă. Totodată, nici ulterior acest indicator nu înregistrează valori înalte, ajungând la 46% din tinerii cu vârsta de 35 de ani (fig. 1).

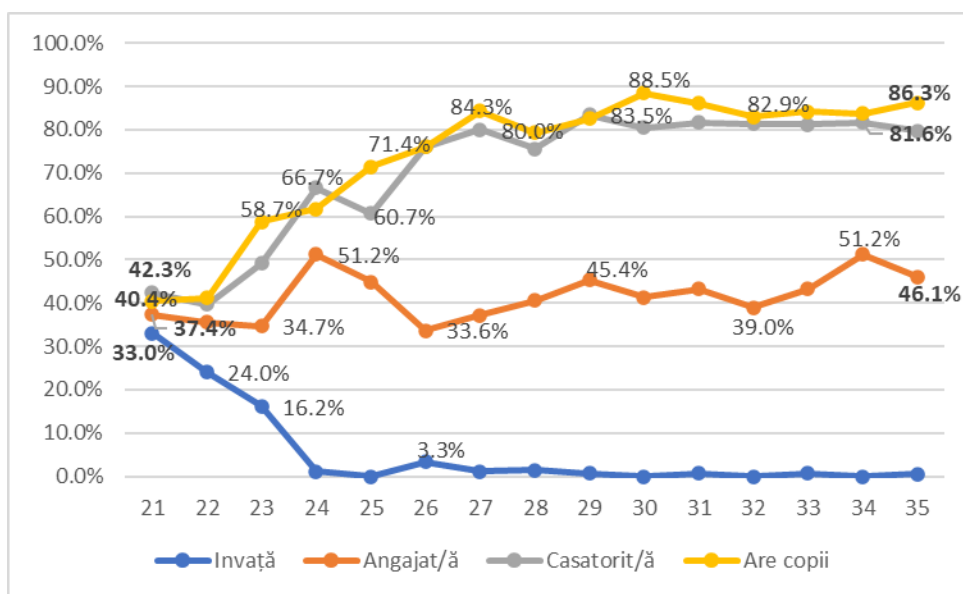


Figura 1. Ponderea tinerilor în educație, angajați în câmpul muncii, căsătoriți, având copii.

Sursa: Datele Studiului "Generații și Gen" (GGS, 2020).

La rândul său, potrivit datelor GGS, se atestă pattern-uri diferențiate din perspectiva gender: formare familie și parentalitate mai devreme în rândul femeilor, o pondere mai mare a tinerilor bărbați încadrați în câmpul muncii (fig. 2). Femeile tinere, în mare parte, sunt antrenate în activitățile casnice, de îngrijire a copiilor sau a altor membri ai familiei.

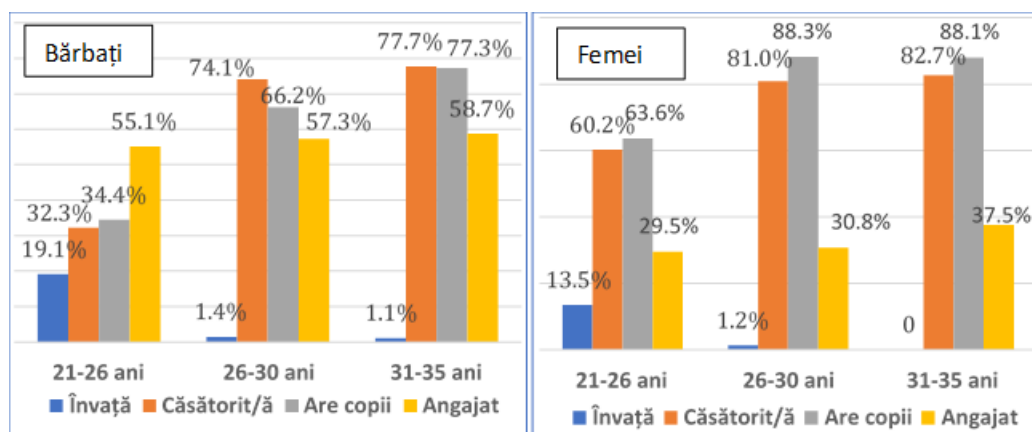


Figura 2. Ponderea tinerilor în educație, angajați în câmpul muncii, căsătoriți, având copii, pe grupe de vârstă și sex

Sursa: Datele Studiului "Generații și Gen" (GGS, 2020).

De asemenea, rezultatele arată pattern-uri diferențiate în funcție de mediul de reședință al tinerilor. Tinerii (21-26 de ani) din mediul urban într-o pondere mai mare comparativ cu cei din mediul rural sunt antrenați în

procesul de studii (21% vs. 11%). Totodată, persoanele tinere din mediul rural mai devreme își întemeiază o familie și devin părinți comparativ cu cei din mediul urban (fig. 3).

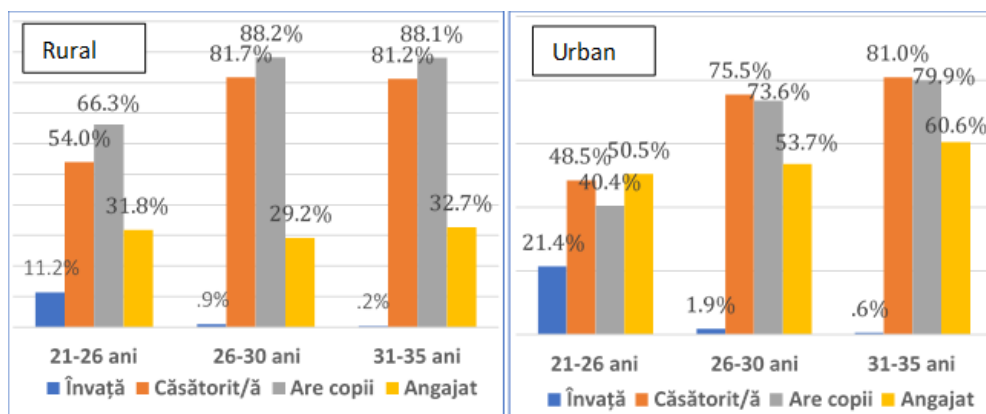


Figura 3. Pondere tinerilor în educație, angajați în câmpul muncii, căsătoriți, având copii, pe grupe de vârstă și mediu de reședință.

Sursa: Datele Studiului "Generații și Gen" (GGs, 2020).

Cea mai mare diferență se atestă la indicatorul "angajat în câmpul muncii". Pentru toate categoriile de vârstă procentul tinerilor antrenați în câmpul muncii este mai mare în mediul urban comparativ cu mediul rural. Astfel, în mediul rural ponderea tinerilor angajați nu depășește o treime din totalul tinerilor de vârstă respectivă, în timp ce în mediul urban este mai semnificativă, atingând circa 61% la tinerii cu vârstă cuprinsă între 31 și 35 de ani. Prin urmare, locul de reședință al tinerilor influențează posibilitățile și parcursurile educaționale și profesionale ale acestora. Gradul de urbanizare și de dezvoltare economică a localității de reședință a tânărului are un impact semnificativ asupra șanselor de a fi încadrat în procesul de studii sau de a fi angajat în câmpul muncii.

Pentru analiza ulterioară sunt utilizați indicatorii ce descriu relația tinerilor cu piața forței de muncă, ceea ce poate fi considerat un reper important spre statutul de adult, deoarece contribuie la independența financiară, poate oferi un sentiment de competență și de maturitate. În tabelul de mai jos este sintetizată situația tinerilor pe piața muncii (tab. 2).

Tabelul 2. Situația tinerilor pe piața muncii

		Angajat în muncă pentru plată/salariu (%)	Nu lucrez, însă sunt în căutarea unui loc de muncă (%)	Nu lucrez și nu sunt în căutarea unui loc de muncă (%)
Bărbați/ vârstă	21-25 ani	55.1	25.0	19.9
	26-30 ani	57.3	28.2	14.6
	31-35 ani	58.7	25.0	16.3
Femei /vârstă	21-25 ani	29.5	18.5	52.0
	26-30 ani	30.8	22.0	47.3
	31-35 ani	37.5	15.8	46.6
Bărbați/ reședință	Rural	45.4	34.2	20.5
	Urban	70.8	16.6	12.5
Femei/ reședință	Rural	23.8	21.1	55.1
	Urban	46.4	15.0	38.6
Bărbați/ nivel de educație	Scăzut	43.9	35.3	20.8
	Mediu	55.3	25.5	19.2
	Înalt	81.5	13.0	5.5
Femei/ nivel de educație	Scăzut	18.6	25.2	56.2
	Mediu	32.8	18.5	48.7
	Înalt	50.6	11.2	38.2
Bărbați	Casatorit	69.6	20.1	10.4
	Necăsă-torit	61.9	25.9	12.2
Femei	Casatorită	30.9	15.8	53.3
	Necăsă-torită	33.2	23.5	43.4

Sursa: Datele Studiului "Generații și Gen" (GGs, 2020).

Potrivit datelor analizate, bărbații tineri sunt mai activi pe piața forței de muncă, ei fiind într-o pondere mai mare angajați în muncă, inclusiv în funcție de vârstă, mediu de reședință, nivel de educație, stare civilă. Femeile tinere în mai mică măsură sunt antrenate în munca pentru plată/salariu, iar o mare parte din ele sunt inactive – nu lucrează și nici nu caută un loc de muncă. Datele GGS arată că circa 22% din femeile participante în studiu se află în concediu de maternitate și de îngrijire a copilului, iar 16% sunt antrenate în activitatea casnică. Este o realitate atunci când mamele tinere stând acasă cu copiii pierd din competitivitate și nu mai sunt interesate să se angajeze, continuând să fie implicate în activități casnice. Situația este mai dificilă pentru femeile tinere din mediul rural, unde practic lipsesc oportunități de angajare în câmpul muncii. Totodată, studii sociologice cu referință la subiectul dat arată că o parte din aceste familii au un membru al familiei implicat în

migrația circulară sau sezonieră (Crismaru, Gagauz, & Buciuceanu-Vrabie, 2018).

Regresia logistică binară a fost utilizată pentru analiza factorilor determinanți ce influențează accesarea tinerilor pe piața, care face referire la probabilitățile și șansele ca un eveniment să se producă. Chiar dacă în ecuație au fost incluse un șir de variabile independente, semnificație statistică se constată în cazul variabilei sex (masculin), mediul de reședință (urban) și nivelul de educație (înalt) al tinerilor.

Tabelul 2. Șanse relative ale angajării cu normă întreagă (0 – nu lucrează, 1 – lucrează).

Variabile în ecuație									
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Sex (masculin)	-1.628	.135	145.173	1	.000	.196	.151	.256
	Reședința (urban)	.711	.130	29.899	1	.000	2.035	1.578	2.626
	Vârsta	.139	.083	2.828	1	.093	1.149	.977	1.352
	Nivel ed. (înalt)	.555	.098	32.340	1	.000	1.742	1.439	2.110
	Căsătorit	.045	.147	.094	1	.759	1.046	.784	1.395
	Starea sănătății	-.097	.095	1.037	1	.308	.908	.753	1.094
	Nivel ed. tatăl (înalt)	.109	.127	.733	1	.392	1.115	.869	1.430
	Nivel ed. mama (înalt)	.022	.124	.031	1	.860	1.022	.802	1.303
	Constant	.614	.483	1.618	1	.203	1.848		
Notă: R ² = 0,252									
Sig. <0.03									

Sursa: generat în baza Studiului "Generații și Gen" (GGS, 2020).

Concluzii

Analiza cantitativă a aspectelor sociodemografice ale tranziției la maturitate a arătat pattern-uri diferențiate în funcție de gen și mediu de reședință, care au un impact semnificativ asupra producerii anumitor evenimente. Evenimentele ce țin de formarea familiei și parentalitate practic se suprapun și se produc mai devreme în rândul femeilor, având o pondere mai mare în mediul rural. Se evidențiază o pondere mai mare a tinerilor din mediul urban care au un parcurs educațional mai extins.

O provocare rămâne a fi tranziția tinerilor de la școală la muncă. Ceva mai puțin de jumătate din tineri sunt angajați în câmpul muncii, o treime din ei sunt angajați cu normă întreagă. Este un indicator cu pondere joasă, care poate avea un impact nefavorabil asupra vieții ulterioare a tinerilor, luând în considerare că această perioadă este una crucială pentru dezvoltarea tinerilor,

când ei încep să-și realizeze aspirațiile, asumându-și independența economică prin ocupare și găsimu-și rolul și statutul în societate.

Persistența problemelor de integrare profesională a tinerilor în câmpul muncii denotă insuficiența măsurilor de reajustare structurală a economiei care ar genera oportunități de ocupare cu o remunerare decentă. Angajarea în câmpul muncii este mai dificilă în localitățile rurale, dar și în orașele mici, unde lipsa locurilor de muncă influențează considerabil viața tinerilor și favorizează o emigrare considerabilă a populației economic active în orașele cu potential economic sau peste hotarele țării. În acest context, este important ca politicile să fie orientate spre îmbunătățirea mediului socio-economic, astfel încât să sporească șansele tinerilor pe piața muncii locale.

Referințe

- Biggart, A., & Walther, A. (2006). Coping with Yo-yo Transitions: Young Adults' Struggle for Support – Between Family and State in Comparative Perspective'. In R. E. Leccardi C., *A New Youth? Young People, Generations and Family Life* (pp. 41-62). Aldershot: Ashgate.
- Buciuceanu-Vrabie, M., & Gagauz, O. (2017). *Tinerii pe piața muncii din Republica Moldova: competențe și aspirații*. INCE, Chisinau.
- Crismaru, M., Gagauz, O., & Buciuceanu-Vrabie, M. (2018). *Incluziunea tinerilor aflați în afara sistemului de educație, formare și ocupație profesională (tineri NEET)*. Chisinau.
- Elzinga, C., & Liefbroer, A. C. (2007). De-standardization of Family-Life Trajectories of Young Adults: A Cross-National Comparison Using Sequence Analysis. *European Journal of Population / Revue Européenne de Démographie*, 23(3-4), 225–250. doi:doi:10.1007/s10680-007-9133-7
- Furlong, A. (. (2016). *Routledge Handbook of Youth and Young Adulthood (2nd ed.)*. Routledge. doi: <https://doi.org/10.4324/9781315753058>
- Gagauz, O., Buciuceanu-Vrabie, M., & Pahomii, I. (2017). Factorii determinanți ai excluziunii ocupaționale a tinerilor. *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice* (nr. 2), 137-147.
- Ganta, V., & Shamchiyeva, L. (2016). *Tranziția tinerelor și tinerilor spre piața muncii în Republica Moldova*. Seria de publicații Work4Youth, No. 38, Biroul Internațional al Muncii, Geneva.
- GGS. (2020). Republica Moldova-Studiul Generației și Gen. Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, Biroul Național de Statistică (elaborarea eșantionului), UNFPA, NIDI-GGP (partener și distribuitor de date). <http://www.ggp-i.org/add-bibliography.html>.
- Grigoraș, E. (2018). Particularitățile tranziției fertilității în Republica Moldova. In U. d. Cantemir" (Ed.), *"Tendințe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători"*, Ediția 7, Vol.2, pp. 261-265. Chișinău.
- Pislaru, N. e. (2019). Pilonul european al drepturilor sociale: reducerea inegalităților și a decalajelor sociale în România. Evoluții ale politicilor și inițiativelor europene din domeniul tineretului. București.

- Shildrick, T., Blackman, S., & MacDonald, R. (2009). Young people, class and place. *Journal of Youth Studies*(12(5)), 457–465. doi:doi:10.1080/13676260903114136
- Taylor-Gooby, P. (2004). New social risks in postindustrial society: Some evidence on responses to active labour market policies from Eurobarometer. *International Social Security Review*(57(3)), 45–64. doi:doi:10.1111/j.1468-246x.2004.00194.x
- Unt, M., Gebel, Bertolini, S., Deliyanni-Kouimtzi, & D., H. (2021). *Social Exclusion of Youth in Europe. The Multifaceted Consequences of Labour Market Insecurity*. Bristol University Press, UK. doi:10.47674/9781447358756
- Walther, A. (2002). *Misleading Trajectories. Integration Policies for Young Adults in Europe?* doi:https://doi.org/10.1007/978-3-663-10808-5
- Walther, A. (2007). *Regimes of youth transitions: Choice, flexibility and security in young people's experiences across different European contexts*, 14(2), 119-139. doi:10.1177/1103308806062737
- Walther, A., & Pohl, A. (2007). Activating the disadvantaged. Variations in addressing youth transitions across Europe. *International Journal of Lifelong Education* , vol. 26(issue 5), 533-553. doi:0.1080/02601370701559631